

Ortaöğretim Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri: Fethiye İlçesi Örneği

Kıvanç UZUN¹

Şevket KEMERLİ²

Geliş Tarihi: 24.08.2019

Kabul Tarihi: 02.10.2019

Yayın tarihi: 27.12.2019

Özet

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve devamsızlık nedenlerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşım farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, Muğla ilinin Fethiye ilçesinde bulunan 6 farklı türdeki ortaöğretim kurumuna devam etmekte olan 308 kadın ve 322 erkek olmak üzere toplam 630 ortaöğretim öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri; araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Öztekin (2013) tarafından geliştirilen Devamsızlık Nedenleri Formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde; frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma analizi kullanılırken farklılıklara ilişkin analizde ise bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmış olup; SPSS 20.0 programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin devamsızlık nedenlerini en yüksek ortalama ile 'okul ve okul yöneticisi kaynaklı' alt boyutunda değerlendirirken, en düşük ortalama ile 'çevresel faktör kaynaklı' alt boyutunda değerlendirdikleri görülmektedir. Ayrıca cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü değişkenlerine göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerini değerlendirmelerinde farklılık olduğu; ancak algılanan sosyoekonomik düzeyin, öğrencilerin devamsızlık nedenlerini değerlendirmeleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Çalışma bulguları ilgili alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Devamsızlık, Devamsızlık nedenleri, Ortaöğretim

Absenteeism Reasons of High School Students: The Example of Fethiye District

Abstract

The purpose of this study is to determine the absenteeism reasons of high school students and the absenteeism reasons examine in terms of gender, grade level, school type and perceived socioeconomic level differences. The study was conducted on 630 participants composed of 308 female and 322 male high school students attending secondary education in the district of Bodrum in Mugla province. The research data was collected via personal information form developed by the researchers and Absenteeism Reasons Form improved by Oztekin (2013). While it was utilized in order frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation in the analysis of the data, it was made use of SPSS 20.0 by using the Independent Sample t Test and One-Way Anova in the analysis relating to differences. When research findings are examined, it is observed that students have evaluated subdimension of school induced causes with highest average whereas evaluating the subdimension of environmental factors causes with lowest average. In addition to these, it was ascertained exactly by research that the absenteeism reasons of the high school students significantly becomes different according to gender, grade level and school type, however it was determined that there is no significant differences according to perceived socioeconomic level. The findings of the study were discussed in the light of the related studies previously done by the other researchers.

Key words: Absenteeism, Absenteeism reasons, High school.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, kivancuzun@outlook.com.tr, ORCID: 0000-0002-6816-1789

² Milli Eğitim Bakanlığı, sevketerli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7681-8093

GİRİŞ

Devamsızlık en genel hali ile kişilerin bulunması gereken; okul, işyeri, toplantı vb. gibi yerlerde bulunmaması durumu şeklinde tanımlanabilir (Öztekın, 2013; Şanlı-Kula ve Yıldız, 2014). Tanımdan da anlaşılacağı üzere bir öğrencinin eğitim-öğretim dönemi içerisinde mazereti olmadan okulda bulunmaması durumunu okul devamsızlığı olarak nitelendirebiliriz (Webber, 2004). Bu bağlamda Stoll (1990) devamsızlığı, “meşru bir nedeni olmadan okulda bulunmama” olarak tanımlamaktadır.

Ortaöğretim, öğrencilerin yasal olarak devam etmeleri gereken zorunlu öğretim basamaklarından biridir. Zorunlu olmasının dışında öğrenme için ayrılan süre içerisinde öğrencinin bulunmadığı bir öğretim etkinliği, öğrencinin gerçekleştireceği öğrenme yaşantılarının da eksik olmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun olarak, eğitim faaliyetlerinden olabilecek en üst düzeyde yararlanmalarının sağlanabilmesi için en önemli koşullardan biri okula devamin sağlanmasıdır. Bu duruma olumsuz etki eden en önemli neden ise “devamsızlıktır” (Özbaş, 2010). Bu bağlamda düşünüldüğünde öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi için öncelikle devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Devamsızlık yapmanın sadece tek bir nedeni yoktur. Okula devamsızlık, hem fiziksel hem psikolojik hem de toplumsal birçok etmeden kaynaklanabilen, istenmeyen bir öğrenci davranışıdır (Altınkurt, 2008). Yapılan araştırmalar gösteriyor ki devamsızlık probleminin ortaya çıkmasında ve bu problemin devam etmesinde birçok faktör birlikte rol oynayabilir (Kinder, Wakefield ve Wilkin, 1996; McCray, 2006; Reid, 2002; Teasley, 2004; Veenstra, Lindenberg, Tinga ve Ormel, 2010). Birçok faktörün tek başına ya da bir arada bulunması öğrencinin okuldan soğumasına, uzaklaşmasına ve nihayetinde okula gitme isteğinin yok olmasına sebep olabileceği için ailesel, toplumsal, bireysel ve okulla ilgili etmenlerin birlikte incelenmesi bu sorunun analiz edilmesi için önemlidir (Pehlivan, 2006). Öğrenci devamsızlığının çok yönlü bakış açısıyla bütünsel olarak ele alınması, bu sorunun köklü ve kalıcı bir şekilde çözülmesi konusunda oldukça önemlidir.

Bu araştırmada öğrenci devamsızlıklarını etkileyen nedenler, çok yönlü bir şekilde incelenebilmesi adına Öztekın’ın (2013) çalışmasından yararlanılarak, 7 farklı boyutta ele alınmıştır. Bu boyutlar: öğrenci kaynaklı nedenler, aile kaynaklı nedenler, öğretmen kaynaklı nedenler, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler, sağlık problemi kaynaklı nedenler, arkadaş çevresi kaynaklı nedenler ve çevresel faktör kaynaklı nedenlerdir.

Öğrenci kaynaklı nedenler: Öğrencilerin okul dışında çalışmak zorunda olması, psikolojik rahatsızlıkları, başarılı olamayacaklarına dair duydukları kaygı, akademik başarılarının düşük olması, sosyal becerilerinin zayıf olması, yeterince güdülenmemelerinden kaynaklı okulu sevmemeleri, gelecek kaygıları, sigara, alkol ya da uyuşturucu kullanımı gibi pek çok bireysel neden öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olabilmektedir (Kinder, Harland, Wilkin ve Wakefield, 1995).

Aile kaynaklı nedenler: Öğrencinin aile ortamı, onun ruhsal gelişimini ve davranışlarını büyük ölçüde biçimlendirir. Anne babanın çocuk yetiştirme tarzları, eğitim düzeyleri, boşanma durumları, ailenin sosyoekonomik koşulları, ailede yaşanan çatışmalar, ailedeki çocuk sayısı, çocukla ilgilenme düzeyleri, ailenin eğitime desteği, ailenin çocuğu aşırı derecede kontrol etmeye çalışması ya da aşırı ilgisiz davranması, ailenin kültürel özellikleri, ailede çocuğa verilen değer, çocuğun ev işlerini yapmak veya kardeşlerine bakmak zorunda olması, ailenin okulla olan iletişimi gibi pek çok etken öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olabilmektedir (Cüceloğlu, 2008; Senemoğlu, 2012; Yavuzer, 1996).

Öğretmen kaynaklı nedenler: Öğretmenlerin sınıf içinde olumlu tutum ve davranışları, öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri üzerinde olumlu etki yaparken; öğretmenin sınıf içindeki otoriter tavrı, öğrencilerle olan iletişiminin yetersizliği, öğrenciden yetenekleri üzerinde performans beklemesi, öğretmenin öğrencilere yeterince ilgi göstermemesi, öğretmen tarafından öğrencilere değerli oldukları duygusunun hissettirilememesi, öğrencilerin öğretmenlerine güven duymaması gibi etmenler, öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenleri arasında sayılabilir (Ataman, 2000; Özbaş, 2010).

Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler: Okul, içinde yaşanan sosyokültürel çevreden yalıtılmış ve ayakları yere basmayan bir görünüm içindeyse, öğrencinin beklentileri ile okulun

öğrenciye sundukları arasındaki uçurum fazlaysa, okulun örgüt iklimini oluşturan olumsuz disiplin politikaları, sosyal ve sportif etkinliklerin olup olmaması, öğrencilerin okulda eğlenceli vakit geçirebileceği alanların bulunmaması ve bu yüzden okulun öğrenciler tarafından bir cazibe merkezi olarak görülmemesi, giriş-çıkış ve teneffüs saatlerinin belirlenmesinde öğrenci ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, okulun devamsızlıkla ilgili tutarsız politikalar uygulanması, okul personeli ve aileler arasındaki iletişimin yetersizliği, okulda destekleyici bir tavır içinde olmayan öğretmenlerin görev yapması, sınıf içindeki öğrenci farklılıklarının göz ardı edilmesi durumlarında okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık problemlerinin daha sık gözlemlendiği görülmüştür (Altınkurt, 2008; Dougherty, 1999; Yapıcı, 2008).

Sağlık problemi kaynaklı nedenler: Öğrencinin kendisiyle ilgili bir sağlık problemi yaşaması ya da ailesinden birinin sağlık problemi yaşaması öğrencinin okula devamını engelleyebilir (Öztekin, 2013). Sosyoekonomik durumu kötü öğrenci gruplarında, satın alma gücünün yetersizliğine bağlı olarak; kötü beslenme, kötü ev şartları, yetersiz sağlık hizmeti kullanımı gibi nedenlerle hastalanma ve buna bağlı devamsızlık yapma davranışı daha fazla görülebilmektedir (Sığmal, 2006). Ayrıca okulun da sağlıklı bir çevreye sahip olması önemlidir. Okulun çevresinin sağlıklı olması; okul binasının, oyun alanlarının, tuvaletlerin, ısıtma, havalandırma ve aydınlatma koşullarının sağlığa uygun olması demektir (Soysal, Giray ve Şevken, 2008).

Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler: Öğrencinin çevresinde yer alan arkadaş grupları, öğrenci davranışı üzerinde özellikle ergenlik döneminde oldukça etkilidir. Öğrenciler, grup dinamiğinin etkisi ile bir grup içerisine girebilmek ya da grup içerisinde kalabilmek için devamsızlık yapabilirler (Kağıtçıbaşı ve Üskül, 2006). Öğrencinin arkadaş çevresi eğitime ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip değilse, öğrenci okula devam etme konusunda motivasyonunu kaybedebilir (Özbaş, 2010). Ayrıca, arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlığa neden olan bir diğer önemli faktör olarak akran zorbalığı da gösterilebilir. Okulda zorbalığa maruz kalan öğrenciler daha kötü durumlar yaşayabileceklerinden korkarak ailelerinden ve öğretmenlerden zorbalığa maruz kaldıklarını saklarlar. Tekrar zorbalığa maruz kalabilecekleri korkusuyla okula gitmek istemedikleri için devamsızlık yaparlar (Reid, 2003).

Çevresel faktör kaynaklı nedenler: Öğrencinin yaşadığı yerin okula uzak olması, ulaşım problemleri ve iklim koşullarındaki olumsuzluklar devamsızlığa neden olabilmektedir. Ailelerin çocuklarını özel servisler ile okula göndermesinin dışında ülkemizde genel yönetim de uzaklığa bağlı olumsuzlukların giderilmesi için taşınmalı, yatılı ve pansiyonlu ortaöğretim gibi uygulamaları gerçekleştirmektedir (Özbaş, 2010). Bu bağlamda ulaşım ile ilgili yaşanabilecek sıkıntılara baktığımızda öğrenci servisinin öğrenciyi evden almaması ya da geç alması, otobüsün ya da arabanın bozulması gibi nedenler gösterilebilmektedir. Ayrıca okulun evden uzak olması nedeniyle pansiyonda kalan öğrencilerin aileden uzakta, başka bir yerde yaşaması öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bırakabilir ve devamsızlık yapmasına sebep olabilir (Öztekin, 2013). Okulların şehir merkezlerinde, cazibe merkezi olan çarşılar, internet kafeye ve oyun salonlarına yakın olması da diğer bir çevresel kaynaklı devamsızlık nedeni olarak gösterilebilir.

Yukarıda sıralanan ve öğrenci devamsızlığını etkileyen tüm bu nedenlerin yanında; alanyazın incelendiğinde, devamsızlık probleminin ortaya çıkmasında ve bu problemin devam etmesinde birçok demografik değişkenin de rol oynadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde cinsiyet (Dağ, 2018; Dalkılıç ve Aydın, 2017; Haberli ve Güvenç, 2012; Hoşgörür ve Polat, 2015), sınıf düzeyi (Girgin, 2016; Gökyer, 2012; Sönmez, 2019; Şanlı-Kula ve Yıldız, 2014; Şanlı, Altun ve Tan, 2015), lise türü (Gökyer, 2012; Öztekin, 2013) ve sosyoekonomik durum (Balantekin ve Kartal, 2016; Hansen, Sanders, Massaro ve Last, 1998; Kadı, 2000) değişkenlerinin de öğrencilerin devamsızlık nedenleri konusunda farklılaşma yarattığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere birçok etmenin tek başına ya da birlikte bulunması, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve sistemi terk etmesine neden olabilir (Pehlivan, 2006). Öğrencilerin devamsızlık yaptıkları günlerde öğrenme kaybı yaşadıkları çok açıktır (Reid, 2005). Yaşanılan öğrenme kaybı öğrenciyi akademik açıdan akranlarının gerisinde bırakmaktadır. Akademik kayıplar ile başlayan zedelenme durumu sosyal yeterliliklerdeki zayıflama (Ford ve Sutphen, 1996) ve bir üst sınıfa geçme davranışının zorlaşması gibi zedelenme durumlarıyla devam etmektedir (Öztekin,

2013). Öğrencinin karşılaştığı tüm bu zorluklar okul terkinde beraberinde getirir ve öğrenci eğitim sisteminin dışına çıkar.

Toplumların sosyoekonomik ve insani gelişmişlik düzeylerinin yükselmesinde öğrenim çağındaki genç nüfusun niteliği, zamanlarını nerede ve nasıl geçirdiği önemlidir. Öğrenim çağındaki gençlerin okula devam etmedikleri zaman dilimlerini, kontrolsüz ve risk içeren ortamlarda geçiriyor olma ihtimali vardır. Ders saatleri içerisinde okul dışı ortamlarda bulunan öğrenciler, formal bir eğitim sürecinden mahrum kaldıkları gibi kendilerine ve topluma zarar verebilecek alışkanlık ve davranışlara da yönelebilmektedir. Bu nedenle, aynı zamanda ergenlik dönemi risk faktörleri içerisinde bulunan gençlerin, özellikle ortaöğretim kademesinde okula devamlarının sağlanması oldukça önemli görülmektedir.

Her bir öğrencinin, ülkemizin bir enerji kaynağı olduğu düşünüldüğünde, bu potansiyel gücün bu kadar kolay gözden çıkarılmaması gerektiği çok açıktır. Bu sebepten öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların nedenleri incelenmeli, bu nedenlerin ortadan kaldırılması için önleyici ve iyileştirici çalışmalar planlanmalıdır. Bu bağlamda kalıcı ve köklü çözümlerin üretilebilmesi amacıyla öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tespit edilmesi, devamsızlık sorununun çözümü için ilk basamağı oluşturacağı ve yol gösterici olması açısından oldukça önemlidir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi ve ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, okul türleri ve algılanan sosyoekonomik düzeyleri açısından devamsızlık nedenlerini değerlendirmelerinde farklılık olup olmadığının saptanmasıdır. Buna yönelik araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir.

1. Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri nelerdir?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini değerlendirmeleri cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, okul türleri ve algıladıkları sosyoekonomik düzeyleri açısından farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Problemi

Alan yazın incelendiğinde, yurt dışında öğrencilerin devamsızlıkları üzerine çok sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir (Black, Seder ve Kekahio, 2014; Brundage, Castillo ve Batsche, 2017; Chen ve Rice, 2017; Grant, 2016; Kearney, 2016; Liberman ve Cahill, 2012; Rafa, 2017; Tash, 2018; Whitney ve Liu, 2017). Ancak yurt içinde yapılan çalışmalara bakıldığında ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tespit edilmesi ve önlenmesi ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır (Altunkurt, 2008; Çiçek-Sağlam ve Dönmez, 2016; Dağ, 2018; Girgin, 2016; Gökyer, 2012; Gül, Kıran ve Nasırsi, 2016; Önder, 2017; Öztekin, 2013; Pehlivan, 2006; Sönmez, 2019; Şanlı ve diğ., 2015). Yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin birçok değişkenden etkilenen, karmaşık bir yapıya sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu çalışmada, daha önceki çalışmalardan farklı olarak Muğla ilinin Fethiye ilçesinde ortaöğretime devam etmekte olan öğrencilerin devamsızlık nedenleri incelenmiş, önceki çalışmalardan farklı veya önceki çalışmalarda ortaya çıkan sonuçların birbiri ile tutarlı olmadığı demografik değişkenler üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin açıklanması ve önlenmesi ile ilgili yapılacak çalışmalarda dikkat edilecek yapı taşlarının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Öğrenci devamsızlığı ülkemizde gittikçe önemli bir sorun haline gelmekte ve eğitim sistemi üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda araştırma bulgularının mevcut eğitim sistemi içerisindeki devamsızlık sorununun çözümlenmesine yönelik yapılabilecek çalışmalarda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde, cinsiyet (Dağ, 2018; Dalkılıç ve Aydın, 2017; Girgin, 2016; Gökyer, 2012; Haberli ve Güvenç, 2012; Hoşgörür ve Polat, 2015; Kadı, 2000; Öztekin, 2013; Sönmez, 2019; Şanlı-Kula ve Yıldız, 2014), sınıf düzeyi (Girgin, 2016; Gökyer, 2012; Sönmez, 2019; Şanlı-Kula ve Yıldız, 2014; Şanlı ve diğ., 2015), lise türü (Gökyer, 2012; Öztekin, 2013) ve sosyoekonomik durum (Balantekin ve Kartal, 2016; Dağ, 2018; Girgin, 2016; Hansen ve diğ., 1998; Hoşgörür ve Polat, 2015; Kadı, 2000; Öztekin, 2013; Sönmez, 2019)

demografik değişkenlerine göre ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılmış araştırmaların sonuçlarının birbiri ile tutarlı olmadığı görülmüştür. Bu demografik değişkenlere göre öğrencilerin devamsızlık nedenleri arasında anlamlı fark olup olmamasının incelenmesi, alan yazında ortaya çıkan muğlaklığın giderilmesine, ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin anlaşılmasına ve alan yazındaki bilgi birikimine farklı açılardan katkı sağlayabilecektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada Muğla ilinin Fethiye ilçesinde yer alan farklı türlerdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenimine devam etmekte olan ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesine yönelik olarak tarama araştırması modeli kullanılmıştır. Tarama araştırması modeli bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği araştırma türüdür (Büyüköztürk, Kılış-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Ayrıca öğrencilerin demografik değişkenlerine göre devamsızlık nedenlerini değerlendirme puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi için nedensel karşılaştırma araştırması modeli kullanılmıştır. İnsan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalara nedensel karşılaştırma araştırması denir (Büyüköztürk ve diğ., 2016). Araştırma desenini güçlendirmek için yöntemde çeşitleme yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2016–2017 eğitim öğretim yılında, Muğla ilinin Fethiye ilçesinde, farklı türde ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 630 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçilirken basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmış olup, gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme ait tanımlayıcı istatistik bulgular

Faktör	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	308	48.90
	Erkek	322	51.10
Sınıf	9. Sınıf	181	28.70
	10. Sınıf	192	30.50
	11. Sınıf	153	24.30
	12. Sınıf	104	16.50
Okul Türü	Fen Lisesi	98	15.60
	Anadolu Lisesi	229	36.30
	Turizm Meslek Lisesi	89	14.10
	Kız Meslek Lisesi	78	12.40
	Meslek Lisesi	82	13.00
SED	İmam Hatip Lisesi	54	8.60
	Kötü	32	5.10
	Orta	368	58.40
Toplam Öğrenci Sayısı	İyi	230	36.50
		630	100.00

Tablo 1 incelendiğinde görülmektedir ki katılımcıların %48.90’ı (n=308) kadın, %51.10’u (n=322) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %28.70’i (n=181) 9.sınıf, %30.50’si (n=192) 10.sınıf, %24.30’u (n=153) 11.sınıf, %16.50’si (n=104) 12.sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %15.60’ı (n=98) Fen lisesinde, %36.30’u (n=229) Anadolu lisesinde, %14.10’u (n=89) Turizm meslek lisesinde, %12.40’ı (n=78) Kız meslek lisesinde, %13.00’ü (n=82) Meslek lisesinde, %8.60’ı (n=54) İmam hatip lisesinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılanların %5.10’u (n=32) kötü, %58.40’ı (n=368) orta, %36.50’si (n=230) iyi olarak sosyoekonomik düzeylerini tanımlamaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama araçları olarak öğrencilere ilişkin demografik bilgilerin elde edildiği kişisel bilgi formu ve Devamsızlık Nedenleri Formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda öğrencilere yönelik kişisel bilgiler (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, sosyoekonomik düzey) yer almaktadır.

Devamsızlık Nedenleri Formu: Öztekin (2013) tarafından ortaöğretim öğrencilerin okul devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Öztekin (2013) ilk olarak 123 öğrenciye bir form dağıtarak devamsızlık nedenlerinin neler olduğuna dair görüşlerini öğrenmiştir. Araştırmacı ikinci aşamada öğrenci görüşleri ve ilgili literatür taramasında ortaya çıkan bulgular neticesinde öğrencilerin devamsızlıklarının olası nedenlerini içeren bir madde havuzu oluşturmuştur. Daha sonra araştırmacı, uzman görüşüne başvurarak pilot uygulama için bir taslak form elde etmiştir. Pilot çalışma 157 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot çalışma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda anlaşılmayan maddeler değiştirilerek ankete son hali verilmiştir.

Yapılan istatistikî işlemler sonucunda lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin 7 alt boyutta toplandığı görülmüştür. Bu boyutlar: Sağlık problemi kaynaklı nedenler (2 madde), Çevresel faktör kaynaklı nedenler (3 madde), Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler (13 madde), Öğrenci kaynaklı nedenler (8 madde), Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler (6 madde), Öğretmen kaynaklı nedenler (7 madde) ve Aile kaynaklı nedenlerdir (5 madde).

Anket 5'li likert tipi (1-Asla....5-Her zaman) olmak üzere toplam 44 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin bu çalışma kapsamında alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları: Sağlık problemi kaynaklı nedenler .60, Çevresel faktör kaynaklı nedenler .62, Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler .89, Öğrenci kaynaklı nedenler .81, Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler .83, Öğretmen kaynaklı nedenler .87 ve Aile kaynaklı nedenler .79 dur. Genel iç tutarlılık kat sayısı .96 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma yürütülmesi için Fethiye Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Öğrencilere araştırma ve ölçekler ile ilgili gerekli açıklamalar yapıp, sözel onam alındıktan sonra ölçeklerin öğrenciler tarafından doldurulması sağlanmıştır. Uygulama ortalama 15 dakika sürmüştür. Tamamlanan ölçekler incelenmiş ve öğrenciler tarafından tam olarak doldurulmayan ölçekler çalışma kapsamına alınmamıştır.

Öncelikle verilerin yapılacak olan istatistiksel analiz işlemleri için gerekli olan parametrik özellikleri karşılayıp karşılamadığı test edilmiştir. Bu amaçla verilerin normal dağılım sayıtlısını karşılayıp karşılamadığına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılmıştır. Tüm veriler için basıklık ve çarpıklık katsayıları -1.0 ve +1.0 arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Veri setinde aykırı değer incelemesi için Mahalonobis uzaklık katsayıları ve z puan incelemesi yapıldığında uçlarda yer alan veriye rastlanmamıştır. Ayrıca Kolmogorov-Smirnov normallik testinde verilerin normal dağıldığı saptanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmanın yanı sıra devamsızlık nedenlerinin alt boyutlarının, katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile tek yönlü varyans analizi ve farklılıkların kaynağını test etmek için Tukey testi kullanılmıştır. İstatistik analizlerde SPSS 20.0 programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri, devamsızlık nedenleri değerlendirme puan ortalaması en yüksek olan alt boyuttan en düşük olana doğru Tablo 2'de sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 2. Devamsızlık nedenleri formunun alt boyutlarının n, x ve ss değerleri

Alt Boyutlar	n	x	ss
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Nedenler	630	21.14	9.45
Öğrenci Kaynaklı Nedenler	630	12.55	5.24
Öğretmen Kaynaklı Nedenler	630	10.24	5.09
Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler	630	9.24	4.60
Aile Kaynaklı Nedenler	630	7.10	3.46
Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler	630	5.51	2.16
Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler	630	4.11	2.46

Tablo 2’de incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirmelerini ifade eden puanların aritmetik ortalamalarının 4.11 ile 21.14 arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler devamsızlık nedenlerini en yüksek ortalama ile ‘okul ve okul yöneticisi kaynaklı’ alt boyutunda değerlendirirken, en düşük ortalama ile ‘çevresel faktör kaynaklı’ alt boyutunda değerlendirmişlerdir.

Öğrencilerin en yüksek ortalama ile değerlendirdikleri ‘okul ve okul yöneticisi kaynaklı’ devamsızlık nedenleri alt boyutunun, maddelerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri; puan ortalaması en yüksek olan maddeden en düşük olana doğru Tablo 3’te sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 3. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutu maddelerinin n, x ve ss değerleri

Maddeler	n	x	ss
Madde 32. Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım	630	1.92	1.31
Madde 44. YGS / LYS’ye hazırlanmak için devamsızlık yaparım	630	1.80	1.24
Madde 9. Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım	630	1.77	1.23
Madde 12. Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım	630	1.74	1.17
Madde 28. Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım	630	1.68	1.19
Madde 43. Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım	630	1.67	1.16
Madde 38. Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım	630	1.63	1.12
Madde 25. Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım	630	1.57	1.09
Madde 18. Sevmediğim / anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım	630	1.55	1.01
Madde 10. Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım	630	1.53	1.00
Madde 13. Dershaneye gitmek için devamsızlık yaparım	630	1.49	0.99
Madde 4. Okul güvenli olmadığı ve okulda şiddet olayları yaşandığı için devamsızlık yaparım	630	1.41	0.94
Madde 40. Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım	630	1.38	0.91

Tablo 3 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenleri olarak, en yüksek ortalama ile sırasıyla ‘Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım’, ‘YGS / LYS’ye hazırlanmak için devamsızlık

yaparım’, ‘Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım’ ve ‘Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım’ maddelerini tercih ettikleri görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin en düşük ortalama ile değerlendirdikleri ‘Çevresel faktör kaynaklı’ devamsızlık nedenleri alt boyutunun, maddelerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri; puan ortalaması en yüksek olan maddeden en düşük olana doğru Tablo 4’te sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 4. Çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutu maddelerinin n, x ve ss değerleri

Maddeler	n	x	ss
Madde 11. Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım	630	1.44	1.11
Madde 35. Evim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım	630	1.37	1.04
Madde 24. Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım	630	1.30	1.02

Tablo 4 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenleri olarak, en düşük ortalama ile sırasıyla ‘Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım’, ‘Evim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım’ ve ‘Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım’ maddelerini tercih ettikleri görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kadın	308	18.82	7.58	628	-5.443	.00
	Erkek	322	22.83	10.60			
Öğrenci Kaynaklı	Kadın	308	11.36	4.04	628	-5.717	.00
	Erkek	322	13.69	5.96			
Öğretmen Kaynaklı	Kadın	308	8.91	3.50	628	-6.618	.00
	Erkek	322	11.51	5.99			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kadın	308	8.22	3.77	628	-5.536	.00
	Erkek	322	10.21	5.10			
Aile Kaynaklı	Kadın	308	6.28	2.46	628	-6.014	.00
	Erkek	322	7.89	4.04			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Kadın	308	5.28	2.01	628	-2.644	.01
	Erkek	322	5.74	2.28			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Kadın	308	4.24	1.92	628	-5.106	.00
	Erkek	322	5.22	2.81			

*p<.05**p<.01

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarına ilişkin değerlendirme puanlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p<.05). Bu farklılık erkek öğrencilerin devamsızlık nedenlerini değerlendirirken kullandıkları puan ortalamalarının kız öğrencilerinkinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının sınıf düzeylerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar		n	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	17.01	6.49	29.971	.00	A-B
	10. Sınıf (B)	192	21.02	8.60			A-C
	11. Sınıf (C)	153	20.84	8.43			A-D
	12. Sınıf (D)	104	27.35	12.71			B-D C-D
Öğrenci Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	10.70	4.11	25.765	.00	A-B
	10. Sınıf (B)	192	12.61	4.64			A-C
	11. Sınıf (C)	153	12.31	4.13			A-D
	12. Sınıf (D)	104	16.04	7.37			B-D C-D
Öğretmen Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	8.79	3.48	16.069	.00	A-B
	10. Sınıf (B)	192	10.50	5.28			A-D
	11. Sınıf (C)	153	9.79	3.97			B-D
	12. Sınıf (D)	104	12.91	7.12			C-D
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	7.74	3.08	19.573	.00	A-B
	10. Sınıf (B)	192	9.50	4.79			A-D
	11. Sınıf (C)	153	8.89	3.97			B-D
	12. Sınıf (D)	104	11.84	5.96			C-D
Aile Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	6.14	2.54	15.376	.00	A-B
	10. Sınıf (B)	192	7.21	3.17			A-D
	11. Sınıf (C)	153	6.85	3.02			B-D
	12. Sınıf (D)	104	8.90	4.93			C-D
Sağlık Problemi Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	5.13	1.82	6.955	.00	A-D
	10. Sınıf (B)	192	5.69	2.25			C-D
	11. Sınıf (C)	153	5.24	2.15			
	12. Sınıf (D)	104	6.22	2.33			
Çevresel Faktör Kaynaklı	9. Sınıf (A)	181	4.17	2.04	8.490	.00	A-D
	10. Sınıf (B)	192	4.75	2.35			B-D
	11. Sınıf (C)	153	4.77	2.47			C-D
	12. Sınıf (D)	104	5.67	2.99			

**p<.01

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarına ilişkin değerlendirme puanlarında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p<.01). Saptanan bu farkın kaynağını bulmak için Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında bu farklılığın 9. ve 12.sınıf öğrencileri arasında olduğu görülmüştür. 12.sınıf öğrencileri devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarında kendilerini daha yüksek puanlarla değerlendirirken, 9.sınıf öğrencileri devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarında kendilerini daha düşük puanlarla değerlendirmişlerdir.

Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının okul türlerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar		n	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	18.14	7.73	8.247	.00	A-B
	Anadolu Lisesi (B)	229	22.21	10.00			A-E
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	21.79	8.46			B-D
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	16.08	4.45			C-D
	Meslek Lisesi (E)	82	23.07	10.92			D-E
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	22.12	11.14			D-F
Öğrenci Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	10.89	3.94	9.064	.00	A-B
	Anadolu Lisesi (B)	229	13.15	5.51			A-E
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	12.93	4.30			A-F
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	9.96	2.73			B-D
	Meslek Lisesi (E)	82	14.13	6.00			C-D
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	13.74	6.90			D-E
Öğretmen Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	8.89	3.68	6.695	.00	A-B
	Anadolu Lisesi (B)	229	10.72	5.69			A-E
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	10.47	4.43			B-D
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	8.07	2.19			C-D
	Meslek Lisesi (E)	82	11.81	5.92			D-E
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	10.96	5.88			D-F
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	7.68	3.17	8.352	.00	A-B
	Anadolu Lisesi (B)	229	9.83	5.02			A-E
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	9.53	4.43			A-F
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	7.15	2.17			B-D
	Meslek Lisesi (E)	82	10.45	4.80			C-D
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	10.18	5.78			D-E
Aile Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	6.35	2.94	5.402	.00	A-E
	Anadolu Lisesi (B)	229	7.06	3.50			C-D
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	7.51	3.58			D-E
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	5.93	1.69			D-F
	Meslek Lisesi (E)	82	8.24	3.78			
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	7.83	4.42			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	4.39	1.80	10.217	.00	A-B
	Anadolu Lisesi (B)	229	5.83	2.20			A-C
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	5.92	2.21			A-E
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	4.83	2.01			A-F
	Meslek Lisesi (E)	82	6.06	2.03			B-D
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	5.64	2.02			C-D
Çevresel Faktör Kaynaklı	Fen Lisesi (A)	98	4.39	2.20	6.657	.00	A-E
	Anadolu Lisesi (B)	229	4.85	2.37			B-D
	Turizm Meslek Lisesi (C)	89	4.85	2.36			C-D
	Kız Meslek Lisesi (D)	78	3.56	1.41			D-E
	Meslek Lisesi (E)	82	5.62	2.96			D-F
	İmam Hatip Lisesi (F)	54	5.07	3.08			

**p<.01

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarına ilişkin değerlendirme puanlarında okul türlerine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p<.01). Saptanan farkın kaynağını bulmak için Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında devamsızlığın tüm alt boyutlarında Fen lisesi öğrencileri ile Meslek lisesi öğrencileri arasında, Meslek lisesi öğrencileri lehine; Turizm meslek lisesi ile Kız meslek lisesi öğrencileri arasında, Turizm meslek

lisesi öğrencileri lehine; Kız meslek lisesi ile Meslek lisesi öğrencileri arasında, Meslek lisesi öğrencileri lehine anlamlı bir fark saptanmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının algılanan sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının algılanan sosyoekonomik düzeylerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar		n	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kötü (A)	32	22.59	9.75	.786	.45	Yok
	Orta (B)	368	20.98	9.51			
	İyi (C)	230	20.44	9.32			
Öğrenci Kaynaklı	Kötü (A)	32	13.00	4.83	.150	.86	Yok
	Orta (B)	368	12.57	5.36			
	İyi (C)	230	12.46	5.10			
Öğretmen Kaynaklı	Kötü (A)	32	11.03	4.87	.447	.64	Yok
	Orta (B)	368	10.14	5.15			
	İyi (C)	230	10.26	5.03			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kötü (A)	32	9.15	3.86	.010	.99	Yok
	Orta (B)	368	9.22	4.56			
	İyi (C)	230	9.26	4.77			
Aile Kaynaklı	Kötü (A)	32	7.84	3.61	1.299	.27	Yok
	Orta (B)	368	7.17	3.56			
	İyi (C)	230	6.87	3.23			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Kötü (A)	32	5.25	2.18	.599	.55	Yok
	Orta (B)	368	5.47	2.12			
	İyi (C)	230	5.62	2.22			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Kötü (A)	32	4.71	2.43	.002	.99	Yok
	Orta (B)	368	4.74	2.43			
	İyi (C)	230	4.74	2.52			

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin tüm alt boyutlarına ilişkin değerlendirme puanlarının, algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır ($p > .05$).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Öğrenci devamsızlığı ülkemizin birçok bölgesinde olduğu gibi Muğla ilinin Fethiye ilçesindeki ortaöğretim okullarında da önemli ve ciddi bir sorun olarak görülmektedir. Maddi ve manevi birçok sorunun ortaya çıkmasında önemli bir risk faktörü olan devamsızlık sorununun çözümü için yerel anlamda çalışmalar yapıldığı bilinmektedir (DEVA Projesi, 2017). Araştırmamıza örneklem olarak seçilen, Fethiye ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin, devamsızlık sorunları tartışılmış ve aşağıdaki sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük nedeninin ‘okul ve okul yönetimi kaynaklı nedenler’ olduğu, devamsızlıklar üzerinde en az etkili olan faktörün ise ‘çevresel kaynaklı nedenler’ olduğu görülmektedir. Öğrenciler okul kaynaklı devamsızlık yapma nedenlerini en çok ‘derslerin erken saatte başlamasına ve bundan dolayı uyanamayıp okula geç kalmalarına’ bağlamışlardır. Öğrencinin ilk ders saatinde yok yazılması, onun yarım gün boyunca yok yazılmasına sebep olduğu için, ilk ders saati yok yazılan öğrenci günün geri kalanında da okula gitmeme eğilimi gösterdiği

anlaşılmaktadır. Ayrıca yaz saati uygulamasının kaldırılmasından dolayı özellikle batı illerinde öğrencilerin güneş doğmadan çok önce uyanıp güne başlamak zorunda kalmaları yine okul devamsızlığı üzerinde güçlü bir etken haline geldiği düşünülmektedir. Sönmez (2019) meslek lisesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada, öğrencilerin derslerin erken saatte başlaması nedeniyle devamsızlık yaptıklarını tespit etmiştir. Öğrencilerin okul kaynaklı devamsızlık nedenleri olarak gösterdikleri diğer önemli bir neden ise ‘üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmak için devamsızlık yapmaları’dır. Günümüzde üniversite sınavlarına hazırlanma sürecinde etüt merkezlerinin, yetiştirme kurslarının ve birebir özel ders almanın gelenek haline gelmesi, okulların öğrencileri sınav odaklı hazırlamadığı düşüncesi; okulları üniversite sınavlarına hazırlanma sürecinde geri plana ittiği düşünülmektedir. Yıldız (2011) yapmış olduğu çalışmada merkezi sınavlara hazırlanmanın öğrenciler için bir devamsızlık nedeni olduğunu tespit etmiştir. Gül ve diğ. (2016) yaptıkları bir çalışmada üniversite giriş sınavının iki aşamalı olmasının öğrenci üzerindeki sınav baskısını daha da artırdığı, öğrencilerin ders çalışma bahanesiyle devamsızlık yapmayı ya da rapor almayı adeta bir alışkanlık haline getirdiklerini saptamıştır. Şanlı ve diğ. (2015) lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada 12. sınıf öğrencilerinin ağırlıklı olarak üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmaktan dolayı devamsızlık yaptıklarını bulmuştur. Bunun yanında öğrenciler, okul kaynaklı devamsızlık nedenlerinden biri olarak ‘okulda boş zamanlarını geçirebilecekleri yerlerinin olmayışı’ni göstermektedirler. Öğrencilerin okula aidiyet duyabilmeleri, kendilerini okulun bir parçası olarak görebilmeleri ve okulun onların değer sistemlerinde doyurucu bir yer edinebilmesi için eğitim ve öğretim faaliyetlerinin dışında, öğrencilerin okulda serbest vakitlerini geçirebileceği sosyalleşme alanlarının varlığı oldukça önemlidir. Bu bağlamda düşünüldüğünde okulda serbest vakti olan öğrencinin problem davranışa yönelmemesi ve kendi için verimli etkinlikler yapabilmesi açısından seçeneklerinin ve seçme hakkının bulunması önemlidir. Okulların sadece ders ortamı olmaktan çıkartılıp, yaşanabilir, daha fazla sosyal etkinliklerin yapıldığı bir ortam haline getirilmesi gerektiği açıktır. Sönmez (2019) meslek lisesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin okulda boş zamanlarını geçirebilecekleri yerlerin olmaması nedeniyle devamsızlık yaptıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca ‘okulların eğlenceli olmadığı düşüncesi’, öğrencilerin yine önemli bir okul kaynaklı devamsızlık yapma nedeni olarak belirlenmiştir. Okulların değişen şartlar içerisinde sadece eğitim ve öğretim yapan kurumlar olma imajlarını geride bırakmaları, öğrenciler için birer cazibe merkezi haline gelmeleri, olumlu ve güçlü okul ikliminin oluşturulması, öğrencilere çeşitli sportif ve kültürel faaliyetlerin sunulması bu bağlamda önemlidir. Şanlı ve diğ. (2015) lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, öğrenci görüşlerinin daha çok ‘okul daha eğlenceli olmalı’ ve ‘sosyal etkinlikler artırılmalı’ ifadeleri üzerinde yoğunlaştığını tespit etmiştir. Altinkurt (2008) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrenciler için çeşitli sportif ve kültürel faaliyetler düzenlenmesinin devamsızlığın azaltılmasında etkili olacağını belirtmiştir.

Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak okul ve okul yönetimi kaynaklı nedenlerin devamsızlık üzerinde etkisi olduğunu tespit eden diğer çalışmalar şunlardır: Baker, Sigmon ve Nugent (2001) yaptıkları çalışmada olumsuz okul ikliminin ve okul politikalarının yetersizliğinin öğrencilerin devamsızlıkları üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Balcı (2002), Epstein ve Sheldon (2002), Strickland (1998) yapmış oldukları çalışmalarda okul yönetiminin etkililiği, niteliği ve devamsızlıklarla ilgili tutarsız politikalar uygulanmasının; devamsızlığa sebep olan önemli etkenlerden biri olduğunu bulmuşlardır. Dougherty (1999) yapmış olduğu çalışmada okul personeli ve aileler arasındaki iletişimin yetersiz olduğu, destekleyici bir tavır içinde olmayan öğretmenlerin görev yaptığı, sınıf içindeki öğrenci farklılıklarının göz ardı edildiği okullarda devamsızlık probleminin daha sık gözlemlendiği sonucunu ortaya koymuştur. Reid (1985) yapmış olduğu çalışmada okuldaki akran zorbalığının ve öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayamayan müfredatın öğrencilerin devamsızlık yapmasının önemli bir nedeni olduğunu tespit etmiştir. Gül ve diğ. (2016) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada okul yönetiminin öğrenciye karşı tutumunun devamsızlık üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu, sıkı disiplinin öğrencilerin okula devamı konusunda belirgin olumsuz bir etki yarattığını, ayrıca ders programında zor derslerin aynı güne toplanması nedeniyle yapılan devamsızlık oranının yükseldiğini bulmuştur. Şanlı ve diğ. (2015) lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin okul ortamı ve okul yönetimi ile ilgili sorunlardan kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yaptıkları bulgusunu ortaya

koymuşlardır. Gökyer (2012) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada, okullarda disiplinin fazla olması ve öğrencilerin derslerin sıkıcı olduğunu düşünmesinin devamsızlığa neden olduğu bulgusu gibi okul ve okul yönetimi kaynaklı devamsızlık nedenleri bulguları gösterilebilir.

Öğrenciler devamsızlık nedenlerini en az çevresel faktörlü nedenlere bağlamışlardır. Öğrenciler devamsızlık nedenleri olarak en az ‘hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım’ ve ‘evim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım’ maddelerini tercih etmişlerdir. Araştırma Muğla ilinin Fethiye ilçesinde yapıldığı için çevresel kaynaklı devamsızlık nedenlerinin öğrenciler tarafından daha az tercih edilmesine sebep olduğu düşünülmektedir. Yılın büyük çoğunluğunda bölgede havanın güzel olması, öğrencilerin okul sonrasında ve hafta sonlarında da güzel havanın tadını çıkarabilecekleri bolca zamanlarının olduğunu bilmesi bu maddelerin az tercih edilme sebebi olabilir. Ayrıca Fethiye’de okulların ilçe merkezinde bulunması, okula ulaşımını yürüterek sağlayan öğrenci sayısının fazla olması ve ilçe merkezinde olmayan okulların ulaşımının kolay olması, servis ve otobüs hizmetlerinin yeterli olması, öğrenci ailelerinin sosyoekonomik durumlarının bu hizmeti satın almaya yeterli olması bu maddelerin daha az tercih edilmesinin diğer sebepleri olarak gösterilebilir. Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak Gül ve diğ. (2016) Atakum ilçesinde yapmış oldukları çalışmada çeşitli sebeplerden öğrencilerin çevresel kaynaklı devamsızlık nedenlerinin düşük çıktığı bulgusu gösterilebilir. Fethiye bölgesinde hava durumunun yılın 12 ayı elverişli olmasının da öğrencilerin okula ulaşımını üzerinde olumlu bir etkisi bulunmaktadır. Bu çalışma Türkiye’nin başka bir bölgesindeki okullarında yapılsaydı (örneğin yılın büyük bir bölümü karın yerde kaldığı, şehir veya ilçe merkezine uzak, taşınmalı eğitimin yapıldığı köyler vb.), ulaşım imkânlarının ve hava durumunun öğrencilerin devamsızlık nedenlerini değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etken olacağını düşünülmektedir. Teasley (2004) yapmış olduğu araştırmada ulaşım ile ilgili yaşanabilecek sıkıntıların öğrencilerin devamsızlık yapmaları üzerinde önemli rol oynadığını göstermektedir.

Devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının tüm alt boyutlarında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. 2013 yılında MEB tarafından yayımlanan Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporundaki devamsızlık oranları incelendiğinde; kız öğrencilerin devamsızlık oranının %24.1, erkek öğrencilerin devamsızlık oranının ise %40.6 olduğu ve bütün bölgelerde cinsiyet bazında devamsızlık oranı farkının erkek öğrenciler lehine yüksek olduğu görülmektedir (MEB, 2013). Özellikle akademik becerileri zayıf olan erkek öğrencilerin, işgücü olarak ailelerine yardım etmesi ve aileye gelir getirmesi gerektiği düşüncesinden dolayı bu sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ayrıca ailelerinde, özellikle akademik açıdan umut vaat etmeyen erkek çocuklarının, ileride aile geçindirmek durumunda kalacakları, bundan dolayı biran önce bir meslek sahibi olmasının önemli olduğu, zaten başarısız olduğu okulda daha da fazla zaman kaybetmeden hayatına bir yön vermesi gerektiği konusundaki inancından dolayı devamsızlığa göz yumucu bir tutum sergilediği düşünülmektedir. Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak Girgin (2016), Öztekin (2013) ve Sönmez (2019) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmalarda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kendilerini daha fazla devamsızlık olarak değerlendirdikleri bulgusu gösterilebilir. Ayrıca Şanlı-Kula ve Yıldız (2014) ilköğretim öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin öğretmen kaynaklı, okul ve okul yönetiminden kaynaklı, sağlık nedenlerinden kaynaklı devamsızlık nedenlerinin cinsiyete göre farklılaştığını bulmuşlardır. Hoşgörür ve Polat (2015) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılaştığını tespit etmiştir. Dalkılıç ve Aydın (2017) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla devamsızlık yaptıklarını tespit etmişlerdir. Araştırmanın bulgusuna aykırı olarak Gökyer (2012) ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri üzerinde yapmış olduğu araştırmada kadın ve erkek öğrencilerin puanlarının birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını bulmuştur. Dağ (2018) ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencilerinin devamsızlık problemleri üzerine yapmış olduğu çalışmada cinsiyet ile okul devamsızlığı arasında bir ilişki bulamamıştır. Ayrıca Haberli ve Güvenç (2012) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmada kız ve erkek öğrenciler arasında devamsızlık nedenlerinde önemli derecede farklılıklar olduğunu, özellikle kız öğrencilerin ailevi nedenlerden kaynaklanan devamsızlığı yoğun yaşadığını tespit etmiştir. Kadı (2000) ilköğretim öğrencilerinin sürekli devamsızlıkları üzerine

yapmış olduğu araştırmada, kız öğrencilerin sürekli devamsızlık yapma konusunda daha çok risk grubunda yer aldığını belirtmiştir.

Devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının tüm alt boyutlarına bakıldığında, öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre 12. sınıf öğrencileri ile 9. sınıf öğrencileri arasında 12. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencilerinin okulun üniversite giriş sınavlarına hazırlama konusunda yetersiz olduğunu düşünmesi, okulda bağımsız ders çalışabilecekleri ortamı bulamamalarından dolayı devamsızlık yaptıkları, evde veya kütüphanede ders çalışmayı tercih ettikleri düşünülmektedir. Ayrıca akademik hedefleri bulunmayan öğrencilerin, 12.sınıf düzeyine gelmeleri ile beraber 4 yıl boyunca biriken okula yönelik isteksizliklerinin zirve yapmasının ve bu öğrencilerin okuldan mezun olmalarına az bir zaman kaldığını düşünerek, yaptıkları devamsızlıklardan dolayı herhangi bir yaptırımla karşılaşmayacakları fikrine sahip olmalarının bu sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Araştırmanın bulgusuna paralel olarak Şanlı ve diğ. (2015) lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada 12. sınıf öğrencilerinin ağırlıklı olarak üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmaktan dolayı devamsızlık yaptıkları bulgusu gösterilebilir. Sönmez (2019) meslek lisesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça devamsızlık yapma eğilimlerinin de arttığını tespit etmiştir. Gökyer (2012) ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri üzerinde yapmış olduğu araştırmada okuldan kaynaklanan devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeylerine göre üst sınıflar lehine anlamlı farklılaştığını bulgulamıştır. Ayrıca Şanlı-Kula ve Yıldız (2014) ilköğretim öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeylerine göre üst sınıflar lehine farklılaştığını saptamıştır.

Devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının tüm alt boyutları incelendiğinde öğrencilerin okul türü değişkenine göre meslek lisesi öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Meslek liselerinde haftalık ders programının yoğun olması ve gün içerisinde görülen ders saatinin çok olması, meslek lisesi mezunu öğrencilerinin üniversiteye geçiş sisteminde yapılan değişiklik ile sınavsız geçiş haklarının kaldırılması, sadece kendi bölümlerini seçmeleri durumunda ek puan alabilmeleri, meslek lisesi öğrencilerinin çoğunun bu okulları bilinçli olarak tercih etmemeleri ve sadece akademik becerilerinin sınırlı olmasından dolayı meslek lisesinde zorunlu öğrenimlerine devam etmek durumunda kalmalarının bu sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Araştırmanın bulgusuna paralel olarak Öztekin (2013) yapmış olduğu çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerinde öğrenimine devam eden öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptığını; meslek liselerinin çeşitli nedenlerden dolayı her geçen gün cazibesini kaybettiğini ve bu sebeple öğrencilerin okula gelmek için motivasyonlarını da kaybettiklerini bulgulamıştır.

Devamsızlık nedenlerine ilişkin değerlendirme puanlarının tüm alt boyutları incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre devamsızlık nedenlerinde anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonucun Türkiye’de sosyoekonomik duruma bağlı olmaksızın her öğrencinin eğitim ve öğretim faaliyetlerine ulaşımı konusunda aynı haklara sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ülkemizde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin ve bunların formal olarak gerçekleştirildiği okulların ne derece önemli olduğu, şüphesiz toplumun tüm sosyoekonomik kesimlerinde kabul gören bir değerdir. Öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerinin devamsızlık nedenlerini değerlendirme puanları üzerinde ayırt edici bir farklılık yaratmamasına rağmen öğrencilerin devamsızlık nedenlerini değerlendirme puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek devamsızlığın kendini sosyoekonomik açıdan kötü olarak tanımlayan öğrencilere ait olduğu, en az devamsızlığın ise sosyoekonomik düzeyini yüksek olarak tanımlayan öğrencilere ait olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgusuna paralel olarak Hansen ve diğ. (1998) yapmış oldukları çalışmada elde ettikleri, sosyoekonomik durumu iyi olmayan ailelerden gelen öğrencilerin daha fazla devamsızlık yaptığı sonucu gösterilebilir. Ayrıca Hoşgörür ve Polat (2015) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerden gelen öğrencilerin devamsızlık durumunun bundan doğrudan etkilediğini tespit etmişlerdir. Balantekin ve Kartal (2016) yapmış oldukları çalışmada sürekli devamsız öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeyinin düşük olduğunu saptamışlardır. Dağ (2018) ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencilerinin devamsızlık problemleri üzerine yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin devamsızlık oranlarının artmasındaki en önemli

nedenlerden birinin öğrenci velisinin yaşadığı ekonomik problemler olduğunu tespit etmiştir. Kadı (2000) ilköğretim öğrencilerinin sürekli devamsızlıkları üzerine yapmış olduğu araştırmada sosyoekonomik durum ile öğrenci devamsızlığı arasında çok yakın bir ilişkinin olduğunu bulgulamıştır.

ÖNERİLER

Öğrencilerin okula devamı konusunda alınacak birçok farklı tedbir veya yöntem üretilebilir. Ancak bu yöntemler üretilirken amaç öğrencileri zorlayarak okulda tutmak değildir. Önemli olan öğrencilerin kendi iradeleriyle okulda bulunmak istemeleridir. Bu düşünceyle hareket ederek öğrencilere okulun kendi gelişimsel amaçlarına ne ölçüde hizmet ettiği devamlı hatırlatılmalıdır. Öğrenci işlevselliğine inandığı bir okula devam etme konusunda daha yüksek motivasyona sahip olacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin okul seçiminde özellikle öğrenci isteklerinin ön planda tutulmasının sorunun çözümüne yardımcı olacağı düşünülmektedir. Öğrenci amacına hizmet etmeyen bir okulda problem davranışlara kolayca yönelebilir ve devamsızlık yapabilir.

Öğrenci yaşadığı kişisel veya ailevi bir sorundan dolayı da devamsızlık yapabilir. Bu sorunların nedenlerinin ortaya çıkarılabilmesi için öğrenciyle birebir görüşmeler yapılabilir; okul idaresi, aile ve öğretmenlerin işbirliği ile sorun derinlemesine ve çok yönlü incelenebilir. Bu bağlamda devamsızlık yapan öğrencinin erken tespit edilmesi ve okullarda bulunan rehberlik servislerine bu konuda bilgi akışının sağlanması oldukça önemlidir. Bu şekilde devamsızlık yapan öğrenci okul terki aşamasına gelmeden önce devamsızlık nedenlerinin altında yatan temel sorunları rehberlik servisinin desteği ile sağlıklı ve kalıcı olarak çözebilir. Ayrıca rehberlik servisi tarafından okulun bulunduğu çevre ve öğrencilerin aile yapısının analiz edilmesi önemlidir. Bu şekilde öğrencilerin olası devamsızlık nedenlerinin öngörülmesi ve devamsızlık sorunu ortaya çıkmadan, önleyici rehberlik hizmetinin sunulması devamsızlıkla baş etmede oldukça etkili olacaktır. Okuldaki diğer öğretmenlerin de devamsızlık konusunda hassas davranması çok önemlidir. Bu açıdan hoşgörülü, idealist, azimli, donanımlı ve kolay pes etmeyen öğretmenlerin okullarda istihdam edilmesine dikkat edilmelidir.

Öğrencilerin okula dair aidiyet hissedebilmeleri açısından olumlu bir okul kültürü oluşturmak oldukça önemlidir. Bu bağlamda okulların fiziksel donanımları ve imkânları iyileştirilerek, öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal aktivitelerin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu şekilde okullar öğrenciler için eğlenceli ve çekici hale getirilebilir, öğrencilere değerli oldukları hissettirilebilir. Ayrıca öğrencinin bir gün içerisindeki aktif olduğu saatlerin çoğunu okulda geçirmesi, yorulmasının ötesinde okula dair bıkkınlığa da neden olacaktır. Bu açıdan bakıldığında öğleden önce teorik derslerin yapılması, öğleden sonraları öğrencilerin ilgisini çeken, keyifle uğraşabilecekleri derslere ve etkinliklere ayrılması oldukça önemlidir.

Öğrenci devamsızlığıyla mücadelede aileyle olan işbirliği oldukça önemlidir. Ailelere devamsızlığın nelere sebep olabileceği anlatılmalı, konunun önemi üzerinde hassasiyet oluşturulmalıdır. Bu aşamada ev ziyaretleri, bilgilendirici veli seminerleri (ergenlik dönemi sorunları vb.) ve birebir veli görüşmeleri oldukça etkili olacaktır. Ayrıca okullar tarafından öğrenci devamsızlığını velilere ivedilikle bilgilendiren bir haberleşme sistemi oluşturulabilir veya mevcut MEB Mobil Bilgi Servisi veliler için ücretsiz hale getirilebilir ve otomatik olarak veliye bilgi veren bir sisteme dönüştürülebilir. Bu bağlamda öğrencinin devamsızlığının tüm güne yayılmasını önlemek için ilk dersten hemen sonra veliye öğrencinin okula gelmediğiyle ilgili bilgi mesajı gönderilebilir. Ayrıca sabahları çeşitli nedenler (uyanamama, otobüsü veya servisi kaçırma vb.) ile ilk ders saatine geç gelen öğrencilerin okul idaresinin tepkisinden çekindikleri için günün geri kalanında da devamsızlık yaptıkları bilinmektedir. Bunun yanında ilk ders saatinde yok yazılan öğrencinin sistemde yarım gün yok yazılması gibi uygulamalar öğrenci devamsızlığını arttırmaktadır. Bu uygulamanın işlevsel olmadığı ve tekrar gözden geçirilmesi gerektiği açıktır. Ayrıca özellikle kış aylarında, batı illerinde güneşin geç doğması, öğrencilerin okula karanlıkta gitmesine neden olmaktadır. Bu durum öğrencilerin biyolojik saatlerine aykırı olduğundan öğrencinin karanlık ortamda uyanması, okula mutlu bir şekilde gelmesini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de uygulanmasına son verilen yaz saati uygulamasına geri dönülmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Okul devamsızlığını azaltmaya yönelik çalışmalarda, öğrencilerin görüşlerinin alınmasının yanında velilerin, öğretmenlerin ve okul yönetiminin de sürece dâhil edilmesi oldukça önemlidir. Okulların buldukları sosyal ve fiziksel çevreye göre devamsızlık nedenleri değişiklik gösterebilir. Bu bağlamda okullarda devamsızlığı önleme komisyonları oluşturularak, her okulun kendi bünyesinde devamsızlık sorununun sebeplerine ilişkin detaylı araştırmalar yürütmesi daha köklü ve kalıcı çözümler bulma konusunda yardımcı olabilir.

Devamsızlık oranının özellikle meslek liselerinde yüksek çıkması, bu liselerde okuyan öğrencilerin akademik becerilerinin sınırlı olması, öğrencilerin meslek liselerini tercih ederken teorik dersler ile çok fazla ilgilenmeden uygulamaya dönük ve yetenekleriyle uyumlu dersler ile karşılaşacakları beklentilerinin gerçekleşmediğinin işareti olabilir. Bu bağlamda teorik derslerin müfredatının hafifletilmesi ve ders saatlerinin azaltılması işlevsel olacaktır. Ayrıca öğrencilerin atölyelerde kullandıkları aletler ile mevcut işyerlerinde kullanılan aletlerin birbiri ile uyumlu olması çok önemlidir. Uygulamalı atölye derslerinin işleniş için gerekli donanımsal imkânların çağın gerektirdiği standartlarda sağlanmasına, derslerin işlenişinde günlük yaşamla bağlantısının kurulmasına ve farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Öğrencilerin okullarda gördükleri derslerin, içerikleri ve sınavları ile üniversiteye giriş sınavlarının uyumluluğunun artırılması ve ortaöğretimin en önemli amaçlarından birinin öğrencileri üst eğitim kurumları olan üniversitelere hazırlamak olduğu bilincinin öğrencilere kazandırılmasının öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ciddi oranda azaltacağı düşünülmektedir.

Araştırma, Muğla ili Fethiye İlçesinde 2016–2017 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 630 ortaöğretim öğrencisinin görüşleriyle ve değişkenleri ölçmek için geliştirilen kişisel bilgi formu, devamsızlık nedenleri formu ile toplanan verilerle sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla veriler öğrencilerin öz-değerlendirmelerine dayalı olarak elde edilmiştir yani öğrencilerin ölçekteki maddelere işaretleme yoluyla verdiği tepkiler gerçek yaşam davranışı ile benzerlik göstermeyebilir. Ayrıca gönüllülük ilkesi ile hareket edildiğinden var olan her lise türünden öğrencinin çalışmada yeteri kadar temsil edilmemesi de çalışmanın sınırlılığı olarak gösterilebilir.

KAYNAKLAR

- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Ataman, A. (2000). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. Küçükahmet, L. (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* içinde (171-191). Ankara: Nobel Yayınları.
- Baker, M. L., Sigmon, J. N. & Nugent, M. E. (2001). Truancy reduction: keeping students in school. *Juvenile Justice Bulletin*.
- Balantekin, Y. ve Kartal, H. (2016). Öğrencilerin okula devamından sorumlu paydaşların görüşlerine göre okul devamsızlığının nedenleri ve buna yönelik çözüm önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 16-36.
- Balcı, A. (2002). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Black, A. T., Seder, R. C. & Kekahio, W. (2014). Review of research on student nonenrollment and chronic absenteeism: a report for the pacific region. REL 2015-054. *Regional Educational Laboratory Pacific*.
- Brundage, A. H., Castillo, J. M., & Batsche, G. M. (2017). *Reasons for chronic absenteeism among secondary students*. Reasons for chronic absenteeism (RCA) Survey summary report.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan ve davranışı* (17. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çiçek-Sağlam, A. ve Dönmez, N. (2016). Meslek liselerinde öğrenci devamsızlığının nedenleri ve olası çözüm yollarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Dağ, A. (2018). Okul sosyal hizmeti bağlamında ilköğretim ortaokul ve lise öğrencilerinin devamsızlık problemleri. *Akademik Hassasiyetler*, 5(9), 171-194.
- Dalkılıç, F. ve Aydın, Ö. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin devamsızlık davranışlarını etkileyen faktörler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 546-553.
- Dougherty, J. W. (1999). *Attending to attendance. Fastback 450*. Phi Delta Kappa International, 408 North Union, PO Box 789, Bloomington, IN 47402-0789.
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *The Journal of Educational Research*, 95(5), 308-318.
- Ford, J., & Sutphen, R. D. (1996). Early intervention to improve attendance in elementary school for at-risk children: A pilot program. *Children & Schools*, 18(2), 95-102.
- Girgin, S. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri (Balıkesir ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Gökyer, N. (2012). Ortaöğretim okullarındaki devamsızlık nedenlerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 913-938.
- Grant, J. N. (2016). *Understanding and addressing chronic absenteeism in secondary schools*, (Doctoral dissertation). Retrieved from proquest dissertations and theses database. (UMI No. 10105995).
- Gül, S., Kiran, Ö. ve Nasırsi, H. (2016). Ortaöğretim (lise) öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve yeni ortaöğretim Kurumları yönetmeliğinin öğrenci devamsızlıkları üzerindeki etkileri (Atakum ilçesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 925-933.
- Haberli, M. ve Güvenç, M. F. (2012). Ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni bağlamında devamsızlık nedenleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 149-166.
- Hansen, C., Sanders, S. L., Massaro, S., & Last, C. G. (1998). Predictors of severity of absenteeism in children with anxiety-based school refusal. *Journal of Clinical Child Psychology*, 27(3), 246-254.
- Hoşgörür, V. ve Polat, M. (2015) Ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenleri (Söke ilçesi örneği). *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 25-42.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Üskül, A. (2006). *Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kadı, Z. (2000). *Adana ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kearney, C. A. (2016). *Managing school absenteeism at multiple tiers: An evidence-based and practical guide for professionals*. Oxford University Press.
- Kinder, K. Harland, J., Wilkin, A., & Wakefield, A. (1995). Three to remember: strategies for disaffected pupils. *Slough: NFER*, 228, 505-517.
- Kinder, K. Wakefield, A., & Wilkin, A. (1996). *Talking back: Pupil views on disaffection*. Slough: National Foundation for Educational Research.
- Kinder, K. & Wilkin, A. (1998). *With all respect: reviewing disaffection strategies*. Slough: National Foundation for Educational Research.

- Liberman, A. & Cahill, M. (2012). Variation in 2010-11 Truancy Rates among District of Columbia Public Schools (DCPS) High Schools and Middle Schools. *Urban Institute*.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Ortaöğretim genel müdürlüğü, ortaöğretim izleme ve değerlendirme raporu-2013*. Editör: Serdar Polat.
- McCray, E. (2006). It's 10 a.m.: Do you know where your children are? The persisting issue of school truancy. *Intervention in School and Clinic*, 42, 30-33.
- Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2017). *Ortaöğretimde devamsızlığı azaltma "DEVA" projesi*. Muğla: İl MEM.
- Önder, E. (2017). Ortaöğretimde öğrenci devamsızlığı buna dönük okul uygulamaları ve önerilen politikalar. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 361-378.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 32-44.
- Öztekin, Ö. (2013). *Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Pehlivan, Z. (2006). *Resmî genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Rafa, A. (2017). Chronic Absenteeism: A Key Indicator of Student Success. Policy Analysis. *Education Commission of the States*.
- Reid, K. (1985). *Truancy and school absenteeism*. London: Hodder and Stoughton.
- Reid, K. (2002). *Truancy and schools*. London: Routledge.
- Reid, K. (2003). The search for solutions to truancy and other forms of school absenteeism. *Pastoral Care in Education*, 21(1), 3-9.
- Reid, K. (2005). The causes, views and traits of school absenteeism and truancy: An analytical review. *Research in education*, 74(1), 59-82.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Sığmalı, M. (2006). *Kayseri il merkezindeki ilköğretim öğrencilerinde bilinen sağlık sorunlarının saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Soysal, A., Giray, H. ve Şevken, S. (2008). İzmir Kemalpaşa ilçesindeki ilköğretim okullarının çevre sağlığı açısından değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(5), 385-390.
- Sönmez, A. (2019). *Mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi (Kastamonu ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Stoll, P. (1990). Absent pupils who are officially present. *Education Today*, 40, 22-25.
- Strickland, V. P. (1998). *Attendance and grade point average: A Study* (Report No. SP038147). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning. (ERIC Document Reproduction Service. ED423224).
- Şanlı, Ö., Altun, M. ve Tan, Ç. (2015). Okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 161-177.
- Şanlı-Kula, K. ve Yıldız, M. (2014). İlköğretim okulu 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 251-266.

- Tash, M. J. (2018). *The influence of chronic absenteeism on graduation rate and post-secondary participation in New Jersey high schools*, (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 10789472).
- Teasley, M. L. (2004). Absenteeism and truancy: Risk, protection, and best practice implications for school social workers. *Children & Schools*, 26 (2), 117-127.
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Tinga, F., & Ormel, J. (2010). Truancy in late elementary and early secondary education: The influence of social bonds and self-control— the TRAILS study. *International Journal Of Behavioral Development* , 34(4), 302-310.
- Webber, A. (2004). *Best practice number eight: Reduce crime and supporting education through a comprehensive truancy reduction strategy*. <http://www.memphiscrime.org/research/bestpractices-8.html> adresinden erişilmiştir.
- Whitney, C. R., & Liu, J. (2017). What we're missing: A descriptive analysis of part-day absenteeism in secondary school. *AERA Open*, 3(2), 2332858417703660.
- Yapıcı, M. (2008). Okulun sorumluluk üstlenmediği sorunlar. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 8(1), 34–46.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve suç* (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin araştırılması (Elazığ ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.